

Akwụkwọ Daniel—Nọmba Otu Nari na Iri Asatọ na Ise

Chi E kpọrọ Ahụ: Nkwuputa Di Omimi nke Pita na Ihe O Na-egosi

Jeff Pippenger

2024-04-15

Mgbe Pita zara ajuju Kraịst juru banyere onye ndi na-eso uzọ ahụ na-ekwu na Kraịst bụ, o gosiri na Jisọs bụ Onye E Tere Mmanụ, bụ Kraịst, bụ Mesaya. O kwukwara na O bụ Okpara Chineke.

Mgbe Jisọs bjarutere n'ókè-ala nke Sesaria Filipai, o juru ndi na-eso uzọ ya, si, Ònye ka ndi mmadu na-asị na m bụ, bụ Nwa nke mmadu? Ha wee si, Ufodu na-ekwu na i bụ Jon Onye na-eme Baptizim; ufodu, Ilaija; ma ndi ozo, Jeremaya, ma o bụ otu n'ime ndi amuma. O siri ha, Ma unu onwe unu, onye ka unu na-asị na m bụ? Sajmon Pita zara, si, I bụ Kraịst ahụ, Okpara Chineke di ndu. Jisọs wee zaa ya, si, Ngozi diri gi, Sajmon Ba-Jona: n'ihu na anu ahụ na obara ekpughegi gi nke a, kama o bụ Nna m nke no n'elugwe. Ma Mu onwe m na-agwa gi kwa, na i bụ Pita, na n'elu nkume a ka M ga-ewu nzuko m; onu uzọ ama nke hel agaghi emerikwa ya. M ga-enyekwa gi mkpisi ugodi nke alaeze elugwe: ihe obula i ga-ekekota n'ụwa, a ga-ekekota ya n'elugwe: ihe obula i ga-atoghe n'ụwa, a ga-atoghe ya n'elugwe. Matiu 16:13–19.

Site n'aka Pita ka Mmuo Nso gosiputara eziokwu bụ isi nke nari puku mmadu iri anọ na anọ ga-aghota. O mere nke a na Panium, nke bụ Siza Filipai. Panium bụ ebe nso ulo arusi kacha di nso n'ofufe nke dragon ahụ, n'ihu na Gris na-anochi anya uwa, uwa n'oge ikpeazukwa bụ Mba Ndi Di n'Otu, onye bụ onye nnochi anya dragon ahụ n'ụwa. “Uzo ama nke hel” bụ aha e ji akpo ulo arusi Pan, chi ewu nke Gris. E wuru ulo arusi ahụ n'ihu ogba nke nwere Isi Iyi Panium. Isi Iyi Panium ahụ na-enye Osimiri Jodan mmiri, nke bụ akara nke Kraịst.

Aha “Jordan” putara “onye na-agbadata,” ma o na-amalite uzọ ya n'ogbe ugwu di n'ugwu Israel, na-enweta isi iyi ya kachasi mkpa site n'isi mmiri nke Ugwu Hermon, bụ ugwu kachasi elu n'Ogologo Ugwu Hermon, ebe isi mmiri a na-akpo “onu uzọ ama nke hel” di. Hermon putara “nso” ma “Jordon” putara “igbadata.” Osimiri Jodan na-esi n'ugwu di elu nke Ugwu Hermon asoputa ma na-agbadata site na Ndagwurugwu Mgbawa Jodan, mesia ruo n'Oké Osimiri Nwuru Anwụ, nke bụ ebe kacha di ala n'elu uwa.

Mmiri ndi na-enye Osimiri Jodan nri, ndi sitere n'ulo nso Pan, ma n'ikpeazu rute n'ebe kachasi ala n'ụwa, na-anochi anya odida ahụ Okpara Chineke mere mgbe O hapuru ugwu nso kachasi elu ka O ridata n'“osimiri nwuru anwu” kachasi ala nke uwa a. Iridata Kraịst site n'elugwe ruo n'onwu nke obe na-anochikwa anya na O were n'ahụ Ya anu ahụ nke mmadu dara ada, n'ihu na njem Ya site n'elugwe ruo n'obe bụ nke e jiri mmiri ndi sitere n'“onu uzọ ama nke hel” zuo.

Oké Osimiri Nwuru Anwụ abughi naani ebe kacha ala n'ụwa, kama o bukwa mmiri kacha nnu n'ụwa, nke nnu ya ji ugboro itoolu kariya nke oke osimiri. Onwu Kraịst n'obe, dika e sere ya onyinyo site n'Oké Osimiri Nwuru Anwụ, bụ ebe O ji mee ka ogbugba-ndu Ya na otutu ndi

guzosie ike.

I ga-eji nnu tũocha àjà ọka gị niile; i gaghi ekwekwa ka nnu nke ọgbugba ndu nke Chineke gi kọọ n'ajà ọka gi: n'ajà gi niile ka i ga-enye nnu. Levitikos 2:3.

N'uzo ya si n'isi iyi nke Ugwu Hemon, Osimiri Jodan na-agafe n'Osimiri Galili, nke a makwaara di ka Odo Taiberios na Odo Kinneret. Galili putara "mgbanye onu uzo" ma o bu "ebe ntughari." Taiberios bu aha onye ochichi Rom nke soro Ogostos Siza, ma n'ih i odidi nke odo ahụ, a na-akpo ya Kinneret, nke putara "ubo akwara" ma o bu "laja." Ebe ntughari maka mmadu niile bu mgbe Taiberios Siza chir i ochichi, a kpogiderekwa Jizos n'obe, ma ubo akwara o bula di n'eluigwe gbara nkiti. Akaebe ala nke Osimiri Jodan n'ihe metutara "onu uzo ama nke hel," nke bu ulo nsọ nke chi Gris a na-akpo Pan, na-ekwu maka akaebe ahụ Pita kwusara site n'ike mmuo nsọ nke Mmuo Nso.

Mbianu n'anụ ahụ nke Kraist bu njikota nke idi-Chineke na idi-mmadu nke mere mgbe Okpara Chineke nke di nsọ were anụ ahụ mmadu n'ahụ Ya, si otu a jikota idi-Chineke na idi-mmadu, dika mmiri si n'isi iyi Pan na-enye Osimiri Jodan nri na-anochi anya ya. Ihe na-enye isi iyi Pan nri bu igirigi, mmiri ozuzo, na snow nke na-adakwas i n'ugwu Hemon, Hemon na-anochi anya ugwu "nsọ," nke bu Jerusalem nke di n'elu.

Abu nke nri go nke Devid. Lee, o di mma, o dikwa utu, ka umunna biri onu n'idi n'otu! O di ka mmanu otite di oké onu ahia n'isi, nke sofere n'afu onu, obuna n'afu onu Eron: nke sofere ruo n'onu uwe ya; Di ka igirigi Hemon, na dika igirigi nke wedara n'elu ugwu Zayon: n'ih i na o bu n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi nyere iwu ngozi ahụ, obuna ndu ruo mgbe ebighi ebi. Abu Oma 133:1-3.

"Mmanu oma ahụ di oké onu ahia" nke siri n'afu Áaron daa n'afu onu ya bu mmanu e ji tee ya na umu ya mmanu mgbe e doro ha nsọ dika ndi nchujà nke Chineke.

I ga-ewerekwa n'obara ahụ nke di n'elu ebe-ichu-ajà, na n'ime mmanu nke ite mmanu nsọ, fesa ya n'elu Eron, na n'elu uwe ya, na n'elu umu ya ndi ikom, na n'elu uwe umu ya ndi ikom, na na ha no: a ga-emekwa ka o buru onye e doro nsọ, ya na uwe ya, na umu ya ndi ikom, na uwe umu ya ndi ikom ya na ha no. Opupu 29:21.

Pita kwuputara nkwuputa nke ndi na-eso uzo ahụ niile, ma site n'ime nke a o kwuputakwa nkwuputa nke puku mmadu nari otu na iri anọ na anọ ahụ, ndi a ga-ete mmanu di ka otu okwa nchujà jikotara onu nke a na-ebuli elu dika okoloto. "Mmanu" ahụ e ji tee Eron mmanu, bukwa di ka igirigi nke Ugwu Hemon, burukwa kwa igirigi nke ugwu Zayon. "Mmanu" ahụ na "igirigi" ahụ bu ozi ahụ nke na-anochi anya ite mmanu nke Mmuo Nso.

Nunen nti, unu eluigwe, m ga-ekwu okwu; gee nti, gi uwa, n'okwu onu m. Ozizi m ga-adaba di ka mmiri ozuzo, okwu m ga-asoputa di ka igirigi, di ka obere mmiri ozuzo n'elu ahija di nro, na dika oke mmiri n'elu ahija: n'ih i na m ga-ekwusa aha nke Onyenwe anyi: nyenu Chineke anyi idi ukwu. Deuteronomi 32:1-3.

"Iri" ahụ bu "ozizi" nke na-adakwas i n'ugwu Zayon, o bukwa "mmanu" nke ite mmanu nsọ nke na-eme ka otu nari puku iri anọ na anọ buru otu, ndi bu ndi nchujà nke Chineke n'ubochi ikpezu. Ozizi ahụ na-adapu dika mmiri ozuzo, na-esiwanye di ka iri, n'ih i na a "na-ebiputa" ya. A

na-ebiputa ya n'ihị na eluigwe na uwa ga-ege ntị ma n'okwu ndị si n'ọnu Ya pụta, site n'aka otu ndị nchụàjà ejikotawo ọnu, nke bụ ọkọloto ahụ na-ekwusa ozi nke Mkpu Etiti Abalị na Mkpu Ukwuu.

Lee ka ukwu onye ahụ mara mma n'elu ugwu, bụ onye na-eweta ozi oma, onye na-ekwusa udo; onye na-eweta ozi oma nke ihe oma, onye na-ekwusa nzọpụta; onye na-agwa Zaiṅ, Chineke gi na-achi! Ndị nche gi ga-ebuli olu ha elu; ha ga-eji olu ha ọnu buru abụ: n'ihị na ha ga-ahụ anya na anya, mgbe Onyenwe anyị ga-eme ka Zaiṅ loghachi. Tienụ mkpu ọnu, buonu abụ ọnu, unu ebe togboro n'efu nke Jerusalem: n'ihị na Onyenwe anyị akasiwo ndị Ya obi, O gbaputara Jerusalem. Onyenwe anyị ekpugherewo ogwe aka nsọ Ya n'ihu mba niile; nsotu uwa niile ga-ahukwa nzọpụta nke Chineke anyị. Aizaja 52:7–10.

Ndị nche nke ubochi ikpeazu, ndi Pita nochiri anya ha, na-ekwusa nzọpụta na udo, ha ga-adikwa n'otu, n'ihị na ha ga-ahụ anya na anya. Nke a na-eme mgbe “Onyenwe anyi weghachitere Zaiṅ.” Okwu Hibru a sughariri di ka “weghachitere” putara “itughari azu.” Mgbe Onyenwe anyi tughariri Zaiṅ azu, o putara na Zaiṅ anowo n'agha nkwo, dika igbasasi ahụ si nochie ya anya, a na-atugharikwa ya azu mgbe agha nkwo ahụ kwusiri.

N'ihị na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, na mgbe afo iri asaa mezuru na Babilon, Aga m eleta unu, mezuo kwa okwu oma m kwere unu, site n'ime ka unu laghachi n'ebe a. N'ihị na amaara m echiche ndi M na-eche n'ebe unu no, ka Onyenwe anyi kwuru, echiche nke udo, o bughikwa nke ihe ojoo, iji nye unu ogwugwu unu na-atu anya ya. Mgbe ahụ unu ga-akpoku M, unu ga-agakwa kpee M ekpere, M ga-egekwa unu nti. Unu ga-achokwa M, hutakwa M, mgbe unu ga-eji obi unu nile choo M. M ga-ekwekwa ka unu hu M, ka Onyenwe anyi kwuru: M ga-eweghachikwa ndota unu, chikotakwa unu site n'etiti mba niile, nakwa site n'ebe niile ebe M chusasiri unu, ka Onyenwe anyi kwuru; M ga-emekwa ka unu laghachi ozo n'ebe ahụ site na ya ka M mere ka e buru unu n'agha. Jeremiah 29:10–14.

Ndi amuma nile na-ekwu maka ubochi ikpeazu, ma n'ubochi ikpeazu ndi Ya no n'ala-nzoro nke a ga-atughari azu, ka e wee mezuo ama amuma ahụ.

Okwu ahụ nke sitere n'aka Onyenwe anyi biakwutere Jeremaya, na-asi, Otu a ka Onyenwe anyi Chineke nke Izrel kwuru, na-asi, Deere onwe gi okwu niile m gwara gi n'akwukwo. N'ihị na, lee, ubochi na-abia, ka Onyenwe anyi kwuru, mgbe m ga-eweghachi ndota n'agha nke ndi m, Izrel na Juda, ka Onyenwe anyi kwuru: m ga-emekwa ka ha laghachi n'ala ahụ m nyere nna ha ha, ha ga-enwetakwa ya. Jeremaya 30:1–3.

Mgbe ha rahusiri ubochi ato na okara, di nnoo ka Lazaros rahuru ubochi ano, na Daniel wee ruo uju ubochi iri abuo na otu, Maikel na-akpolite ndi ama abuo ahụ, ndi bu ndi nke Ya nke ubochi ikpeazu, ma na-eweta ha n'idi n'otu, ma na-etegharikwa ha mmanu site n'ozu a na-ebiputa gburugburu uwa. Ozi ahụ bu “igirigi” nke Ugwu Hemon (ugwu nsọ), nke na-enye iyi Pan nri, nke n'ime ya na-enye Osimiri Jodan nri. Nteghari mmanu a na-emezu site n'ozu ahụ na-anochi anya nteghari mmanu Jizos, nke kara akara mgbe O ghoro Kraist, nke Pita kwara.

Mgbe Pita kwara Kraist dika Okpara Chineke, o nochiri anya Kraist dika ma Okpara Chineke ma Okpara nke mmadu, dika mmiri nke “onu uzọ ama hel” na-enye Osimiri Jodan si nochianya ya.

Nkwuputa nke Pita sitere n'ike mmuo nsọ nke Mmuo Nso, o bukwu eziokwu ahụ, na Jisọs bu Kraịst ahụ, Onye E Tere Mmanu, nakwa na O bu ma Chineke ma mmadu, ka Jisọs kwara dika eziokwu ahụ nke ga-abu isi ihe ogo a ga-elekwasị anya megide ndi nke Chineke nke ubochi ikpeazu, ndi Kraịst kwere nkwa na ha ga-emeri, n'ihi na "onu uzo ama hel" agaghị emeri eziokwu a.

Eziokwu bu na n'ubochi Septemba 11, 2001, dika e tere Jisọs mmanu n'oge baptizim Ya, otu ahụ ka mbido nke ika akara nke puku mmadu nari otu na iri anọ na anọ malitere, ma n'akuko ihe mere eme ahụ, a ga-enwe nkuda mmuo nke ga-egbu ndi Ya nke ubochi ikpeazu, ruo mgbe O ga-eme ka ha si n'onwu bilie ma tugharia ndoro n'agha ha. Usoro nke mbilite n'onwu gunyere ijikota ndi Ya ka ha buru agha di ike nke e weliri elu dika okolo. A na-egosi oru nke ime ka ha si n'onwu bilie, ime ka ha di ocha, ijikota ha, na iweli ha elu, mgbe onwu gasiri n'okporo ama, n'amaokwu iri ruo iri na ise nke Daniel isi nke iri na otu, nakwa n'ebe ndi ozo nke Akwukwo Nso. Ma n'amaokwu iri na ato ruo iri na ise, Kraịst ewetaghachila ndi na-eso uzo Ya ozo na Sizaria Filipai, na Panium, o bukwu n'ebe ahụ ka a na-etinye akara nke Chineke ruo ebighi ebi.

Naani mgbe anyi ghotara idi omimi nke eziokwu ndi a, ka anyi puru imata mkpughe nke eziokwu ndi di n'igba-ama nke Sesarea Filipi. N'amaokwu nke iri na asato nke isi nke iri na isii nke Matiu, a gbanwere aha Saimon Ba-jonah ka o buru Pita, nke na-anochi anya nari puku iri anọ na anọ, dika e gosiri na mbu n'otu edemede e biputara n'oge na-adibeghi anya. Mkpughe mgbako na mwepu e guzobere n'amaokwu ahụ na-ebuli Jisọs elu di ka Onye Onuogu Ebube, n'ihi na o bughị naani na a puru ighota Pita dika onye na-anochi anya nari puku iri anọ na anọ, kama Matiu 16:18 bukwu akara mgbako na mwepu nke "phi".

Tupu anyi elebara mgbako na mwepu metutara "phi" anya, ekwesiri iriba ama na "phi" bu akuko nke okwu "Philippi," nke bu nke abuo n'ime aha abuo nke obodo Panium. Amaokwu nke iri na asato na-egosi na Jisọs gwara Pita okwu n'asusu Hibru, e dekwara ya n'asusu Grik, ma mesia sugharja ya n'asusu Bekee. Nzokwu ato ndi ahụ na-egosi ochichi Kraịst n'elu Okwu Ya. Mgbe a tulere okwu ahụ n'usoro mgbako na mwepu nke imuba onodu onuogu e kenyere mkpuru edemede, o na-egosi na aha Pita ha otu nari puku na iri anọ na anọ, si otu a na-emesi Jisọs ike di ka Onye Onuogu Ebube. N'otu amaokwu ahụ kpomkwem, ebe Jisọs na-ekwuputa na O ga-ewu nzuko Ya, Onye Onuogu Ebube jidere usoro ntughariasusu ahụ ka eziokwu ahụ e gosiri n'amaokwu nke iri na asato nke isi nke iri na isii wee nochite anya akara mgbako na mwepu nke "phi."

M ma asikwa gi, na i bu Pita, o bukwu n'elu nkume a ka m ga-ewu nzuko m; onu uzo ama nke hel agaghị emeri ya. Matiu 16:18.

Ewughị nzuko-ya naani n'elu ozizi na Jisọs bu Kraịst, nakwa na O bu Okpara Chineke, kama o dikwa n'eziokwu ahụ na O bu Okwu ahụ, nakwa na Okwu ahụ kere ma na-achikwa ihe nile, gunyere mgbako na mwepu, utasusu, na oru nile nke mmadu.

N'ime onye ahụ ka anyi natakwa ihe-nketa, ebe e buru uzo hoputa anyi dika nzube nke Onye ahụ si di, onye na-aru ihe niile dika ndumodu nke ochicho nke onwe ya si di. Ndi Efesos 1:11.

Fai, nke a na-anochikari anya ya site n'akwukwo ozi Gris ϕ (fai), bu onuogu na-adigide adigide n'omumu mgbako na mwepu nke ha ya na ihe di ka 1.618033988749895. A maara onuogu a dika oke olaedo ma o bu okè nso. O bu "onuogu na-enweghi nkewa ziri ezi", nke putara na a pughi igosiputa ya dika nkebi di mfe, ma ngosiputa ya n'onuogu iri na-aga n'ihu ebighi ebi na-enweghi imeghari onwe ya.

Onuogu olaedo nwere otutu agwa puru iche nke putara ihè, o na-aputakwa n'onodu di iche iche n'ihe mgbako na mwepu, nka, ukpuru ulo, okike, na mpaghara ndi ozo. A na-ahukari ya n'udi ihe oyiya jiomitiri, dika rektangulu, pentagon, na dodekahedron, ebe onuogu nke akuku nke toro ogologo n'ebe nke di mkpumkpu ha nhata na phi.

N'oru nka na n'iku ulo, a na-ewere onuogu olaedo di ka ihe na-emeputa nha na nkwekorita na-atu utu n'anya. Ndi nka na ndi na-azu ulo ejirila ya mee ihe n'akuko ihe mere eme dum, site n'oge mmepeanya ochie ruo n'oge Renaissance na obuna kariya, n'ikpuzi nhazi, ulo, na oru nka. N'ihe gbasara mgbako na mwepu, onuogu olaedo na-aputa n'udi di iche iche nke nhata na usoro mgbako na mwepu, gunyere usoro Fibonacci, ebe mkpuruokwu o bu bu nchikota nke mkpuruokwu abuo bu ya uzọ. Ka mkpuruokwu ndi di n'usoro Fibonacci na-abawanye, oke di n'etiti mkpuruokwu ndi na-esochi onwe ha na-abiarukwu phi nso.

N'amaokwu 16:18, anyi na-ahu phi nke mgbako na mwepu (1.618...). Jisos, bu Chineke "nke na-aru ihe nile dika ndumodu nke uche nke onwe ya si di," kpebiri itinye akara-aka Ya nke ibu Palmoni, Nomba Di Ebube ahụ, ma o bu Onye Na-aguputa Ihe Nzuzo, n'ime jiojio amuma nke na-akowa ebe ugu aka Ya megide onu uzọ ama nke hel ga-adi n'ubochi ikpeazu. N'ebe ugu amuma ahụ, site n'ichikwa nomba, O ji "Pita" nochite puku mmadu otu nari na iri anọ na anọ ahụ, onye e gbanwere aha ya site na "Saimon" bu onye na-anu ozi nduru, buru "Pita", si otu a kpoo puku mmadu otu nari na iri anọ na anọ ahụ ndi ogbugba ndu Ya nke ubochi ikpeazu.

"Oké nkume" ahụ O horo iwulite aka Ya n'elu ya bu nkume ntala ahụ, nkume ntala na isi nkume nkuku nke "oge asaa" nke Levitikos iri abuo na isii, n'ihu na o dighi ezi ntala o bu nke na-abughi Kraist. Site na baptizim nke Kraist, mgbe Saimon "nuru" ozi nke nduru ahụ ruo n'obe nke Osimiri Nwuru Anwụ, n'ime ubochi otu puku abuo na iri isii, ugboro abuo kwa ubochi, e nwere aja ututu na nke mgbede, ma e wezuga n'ubochi ikpeazu nke ubochi otu puku abuo na iri isii ahụ, n'ihu na n'ubochi ahụ, aja mgbede ahụ gbanahuru n'aka onye nchaja, ma n'obe ahụ Kraist nwuru dika onyine nke puku abuo na nari ise na nke iri abuo.

"The Nile Jupytera n'uju na ogbaaghara. Onye nchaja na-acho igbu aja ahụ; ma mma ahụ si n'aka ya dara, ebe ike gwuru ya, nwa aturu ahụ wee gbanari. Ihe nnochianya ezutewo ihe e ji ya akowa n'onwu nke Okpara Chineke. E mewe nnukwu aja ahụ. E meghere uzọ banye n'Ebe Kachasi Nso. A kwadebewo uzọ ohuru na nke di ndu nye mmadu niile. O dighikwa mkpa ozo ka umu mmadu mmehie juru na mwute nogide na-eche obija nke Onye Nnukwu Nchaja." *The Desire of Ages, 757.*

"Nkume" ahụ O ga-ewu nzuko-Ya n'elu ya bu nkume ntala ahụ ndi na-ewu ulo juru; onuogu ya bu "puku abuo nari ise na iri abuo." N'otu amaokwu di mkpirikpi, Kraist na-egosi Onwe Ya dika Nna-ukwu nke ihe nile, ma mgbe O na-eme otu ahụ, O no na-eguzo ma na-ekwu okwu n'amaokwu

iri na atọ ruo iri na ise nke Daniel isi nke iri na otu.

Mụ onwe m na-asịkwa gi, na gi bụ Pita, ọ bụkwanụ n'elu nkume a ka m ga-ewu ụka m; ọnu ụzọ ámá nke hel agaghị enwe mmeri imegide ya. Matiu 16:18.

Anyị ga-aga n'ihu n'omumụ a n'isiokwu na-esote.

“Ihe ndị zoro ezo bụ nke Onyenwe anyị Chineke anyị; ma ihe ndị e kpughere bụ nke anyị na nke umụ anyị ruo mgbe ebighị ebi.” Diuteronomi 29:29. Otu Chineke si ruzuo ọrụ nke okike ahụ, Ọ dighị mgbe O kpughere ya umụ mmadụ; sayensị mmadụ apughị ichoputa ihe nzuzo nke Onye Kasị Elu. Ike okike Ya bụ ihe a na-apughị ighota aghota dika idi adi Ya di.

“Chineke ekwela ka iju mmiri nke ihè wusaa n'elu uwa ma n'ihe omumụ sayensị ma n'ọrụ nka; ma mgbe ndị mmadụ na-ekwu na ha bụ ndị sayensị na-atule isiokwu ndị a naanị site n'echiche mmadụ, n'ezie ha ga-eru nkwebi okwu na-ezighị ezi. O nwere ike ibụ ihe na-adighị njọ itughari uche gafee ihe Okwu Chineke kpughere, ma ọ bụrụ na echiche anyị adighị emegide eziokwu ndị a hụrụ n'Akwukwọ Nso; ma ndị na-ahapụ Okwu Chineke, ma na-achọ ikowa ọrụ okike Ya site n'ukpuru sayensị, na-asoghari n'enweghị maapu ma ọ bụ kompas n'elu oke osimiri a na-amaghị. Uche ndị kachasi ukwu, ma ọ bụrụ na Okwu Chineke adighị edu ha n'ọrụ nchoputa ha, na-agbagwoju anya n'igbalị ha ichoputa mmekorita di n'etiti sayensị na mkpughe. N'ihia na Onye Okike na ọrụ Ya di anya nke ukwu kariya nghota ha nke na ha enweghị ike ikowa ha site n'iwu okike, ha na-ewere akukọ Akwukwọ Nso di ka ihe a na-apughị idabere na ya. Ndị na-enwe obi abuo banyere ntukwasị obi nke ihe ndeko nke Agba Ochie na Agba Ohuru, a ga-eduba ha ka ha gaa otu nzokwu ozo, ma nwee obi abuo banyere idi adi nke Chineke; ma mgbe ahụ, ebe ha tufuru nkedo ugbo mmiri ha, a na-ahapụ ha ka ha na-ama jijiji n'elu nkume nke ekweghị ekwe.”

“Ndị a efuola idi mfe nke okwukwe. A ghaghị inwe okwukwe siri ike nke edobere n'ike ochichi Chineke nke Okwu Nso Ya. A gaghị eji echiche sayensị nke mmadụ nwalee Bible. Ihe omuma mmadụ bụ onye ndu a na-apughị idabere na ya. Ndị na-enwe obi abuo, ndị na-agu Bible naanị iji kpari ya, nwere ike, n'ihia nghota na-ezughị okè ha banyere ma sayensị ma ọ bụ mkpughe, isi na ha ahụwo mmegide di n'etiti ha; ma mgbe a ghotara ha nke oma, ha no n'udo zuru oke. Mozis dere n'okpuru nduzi nke Mmuo nke Chineke, ma echiche ziri ezi banyere jioloji agaghị ekwu na ọ chopotala ihe ndi a na-apughị ime ka ha kweko na okwu ya. Eziokwu niile, ma nke di n'okike ma ọ bụ nke di na mkpughe, na-ekweko n'onwe ya n'ihe ngosi ya niile.

“N'Okwu Chineke a na-ebuli otutu ajuju nke ndi oka mmuta kacha emi emi enweghị ike ija ma oli. A na-adota uche n'ihe ndi a iji gosi anyi oke idi ukwu nke ihe ndi di, obuna n'etiti ihe nkiti nke ndu kwa ubochi, nke uche mmadụ nwere oke, n'agbanyeghi amamihe niile ha ji anya isi, na-apughị ighota n'uju mgbe ọ bula.

“Ma ndi oka mmuta sayensị na-eche na ha puru ighota amamihe Chineke, ihe ahụ O meworo ma ọ bụ nke Ọ puru ime. Echiche a juru ebe nile nke ukwu na Ọ bụ nke iwu nke Ya kporo nkiti na-egbochi. Ndị mmadụ ma ọ bụ na-agonari idi adi Ya ma ọ bụ na-eleghara ya anya, ma ọ bụ na-eche na ha puru ikowa ihe niile, obuna ọrụ Mmuo Ya n'ahụ mmadụ; ha adikwaghikwa asopuru aha Ya ma ọ bụ na-atu egwu ike Ya. Ha ekweghị n'ihe kariyi eke, ebe ha anaghi

aghota iwu Chineke ma o bu ike Ya na-enweghi nsotu imezu ochicho Ya site na ha. Di ka a na-ejikari ya eme ihe, okwu ahụ bu 'iwu nke okike' na-agunye ihe ndi mmadu puru ichoputa gbasara iwu ndi na-achi uwa anu ahụ; ma lee otu omuma ha si di ntakiri, na otu ebe oru ahụ si saa mbara nke Onye Okike puru isi na-arụ oru n'ime nkwekorita na iwu nke Ya, ma n'otu oge ahụ buru nke gafere kpamkpam nghota nke ndi e kere eke nwere njedebe!"

"Otutu na-akuzi na ihe a na-ahụ anya nwere ike di ndu—na e tinyela ufodu njirimara n'ime ihe, wee hapu ya ka o si n'ike ya di n'ime onwe ya na-arụ oru; nakwa na a na-eme ihe omume nile nke okike n'usoro kwekoru n'iwu ndi e debeere adigide, nke obuna Chineke n'onwe Ya enweghi ike itinye aka na ha. Nke a bu sayensi ugha, a naghikwa akwado ya site n'okwu Chineke. Okike bu odibo nke Onye Okike ya. Chineke anaghi emebi iwu Ya ma o bu ruo oru megide ha, kama O na-eji ha eme ihe mgbe niile dika ngwa oru Ya. Okike na-agba ama banyere ogugu isi, onuno, na ike na-arusi oru ike, nke na-arụ oru n'ime na site n'iwu ya. N'okike enwere oru na-aga n'ihu nke Nna na Okpara. Kraist na-ekwu, 'Nna m na-arụ oru ruo ugbu a, Mu onwe M na-arukwa oru.' Jon 5:17."

"Ndi Livai, n'abu ha e dekoru n'akwukwo Nehemaya, buru abu, si, 'Gi, obuna Gi, bu naani Onyenweanyi; Gi emewo eluigwe, eluigwe nke eluigwe niile, tinyere usuu ha niile, uwa, na ihe niile di n'ime ya, ... ma Gi na-edobe ha niile.' Nehemaya 9:6. Banyere uwa a, oru okike Chineke ezuola. N'ihina, 'oru ndi ahụ ka e mechara site na ntala uwa.' Ndi Hibu 4:3. Ma ike Ya ka a ka na-etinye n'oru n'ikwado ihe ndi O kere eke. O bughu n'ihina igwe ahụ, nke e tinyeworu n'oru otu ugboro, na-aga n'ihu ime ihe site n'ike nke ya di n'ime ya ka uda obi ji eti ma ume soro ume; kama ume o bu, ntughari o bu nke obi, bu ihe ama nke nlekota Ya juputara ebe niile, Onye ahụ n'ime Ya ka 'anyi na-adi ndu, na-agaghari, ma nwee idi adi anyi.' Oru 17:28. O bughikwa n'ihina ike di n'ime ya ka uwa ji amiputa ubara ya kwa afu ma nogide na-agaghari ya gburugburu anyanwu. Aka Chineke na-edu mbara ala nile ma na-edobe ha n'onodu ha n'ije ha a haziri ahazi site n'eluigwe. O 'na-eweta usuu ha puta n'onu ogugu: O na-akpo ha niile aha site n'idi ukwu nke ike Ya, n'ihina O di ike n'ike; obuna otu adighi efu.' Aisaia 40:26. O bu site n'ike Ya ka ahijia na osisi ji eto nke oma, ka akwukwo na-aputa, na ka okooko osisi ji aba. O 'na-eme ka ahijia too n'elu ugwu' (Abu Oma 147:8), sitekwa n'aka Ya ka ndagwurugwu ji amu mkpuru. 'Anu ohia nile nke ohia ... na-achoro nri ha n'aka Chineke,' ma ihe niile di ndu, site n'umu ahuhu kacha nta ruo n'aka mmadu, na-adabere kwa ubochi n'aka nlekota nduzi Ya. N'okwu mara mma nke onye obu abu oma ahụ, 'Ndi a niile na-eche Gi.... Ihe I na-enye ha ka ha na-achikota: I na-emepe aka Gi, ha ejuputa n'oma.' Abu Oma 104:20, 21, 27, 28. Okwu Ya na-achikwa ihe ndi di n'okike; O na-ekpuchi eluigwe n'urukpuru ma na-akwadebe mmiri ozuzo maka uwa. 'O na-enye snow di ka aji anu: O na-agbasasi ntu oyi di ka ntu.' Abu Oma 147:16. 'Mgbe O na-ekwuputa olu Ya, e nwere ubara mmiri di n'eluigwe, O na-emekwa ka uzuoku si na nsotu uwa rigoro; O na-eme amuma soro mmiri ozuzo, ma na-eweputa ifufe site n'ulo nkwakoba aku Ya.' Jeremaya 10:13."

"Chineke bu ntala nke ihe nile. Sayensi o bu bu eziokwu di n'otu nkwekorita na oru Ya; agumakwukwo o bu bu eziokwu na-eduba n'irubere ochichi Ya isi. Sayensi na-ekpughe n'anya anyi ihe itunanya ohuru; o na-arigo elu nke ukwu, ma na-enyocha omimi ohuru; ma o dighi ihe o na-eweta site n'omumu ya nke na-emegide mkpughe Chineke. Amaghi ama puru icho iji aririo na sayensi kwado echiche ugha banyere Chineke, ma akwukwo nke okike na

okwu e dere ede na-amunye ibe ha oku. N'uzo di otu a, a na-eduba anyi ikpere Onye Okike ekpere ma nwee ntukwasị obi nwere nghota n'okwu Ya." Patriarchs and Prophets, 113–115.